

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELÇUK KAYMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/33873)

Karar Tarihi: 20/10/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Akif YILDIRIM
Başvurucu : Selçuk KAYMAZ
Vekili : Av. Şenay GEÇKİL GÜNAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sadece işyeri sahibi olunması esas alınarak gece vakti içki satışı eyleminden ötürü idari para cezası verilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/11/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu 1983 doğumlu olup İzmir'in Karabağlar ilçesinde ikamet etmektedir.

10. Başvurucu, İzmir'de içki satışının da yapıldığı bir büfe işletmektedir.

11. Karabağlar İlçe Emniyet Müdürlüğü kolluk görevlilerince 1/5/2017 tarihi saat 23.49 civarında Ü.K. adlı kişinin başvurusunun işlettiği büfeden bira satın aldığı tespit edilmiş, bunun üzerine tutanak düzenlenmiştir. Ertesi gün saat 00.15'te düzenlendiği belirtilen söz konusu tutanak polis memurları, Ü.K. ve büfede çalışan C.K. tarafından imzalanmıştır.

12. İlçe Emniyet Müdürlüğü bu tutanağı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğüne (Genel Müdürlük) göndermiştir. Başvurucunun savunması alındıktan sonra Genel Müdürlük 19/4/2018 tarihinde başvurusunun saat 22.00'den sonra içki satışı yaptığı gerekçesiyle -alt sınırdan olmak üzere- 36.768 TL tutarında idari para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

13. Başvurucu bu idari para cezası kararına karşı 29/5/2018 tarihinde İzmir 3. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) nezdinde itirazda bulunmuştur. Başvurucu savunmasındaki hususları tekrar ederek olayda ilgili kişinin sadece çerez aldığını, bu kişiye içki satışı yapılmadığını ve bir an için yapıldığı kabul edilse bile kendisinin başkasının fiilinden sorumlu tutulamayacağını ileri sürmüştür.

14. Hâkimlik 30/8/2018 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı itiraz, İzmir 4. Sulh Ceza Hâkimliğince söz konusu kararda bir isabetsizlik olmadığı gerekçesiyle 1/10/2018 tarihinde reddedilmiştir.

15. Ret gerekçesinde, başvurusunun söz konusu işyerinin sahibi olduğu belirtilmiş ve itiraz dilekçesinde içki satışının yapıldığına ilişkin açık bir inkâr olmadığına vurgu yapılmıştır. İtirazın konusunun içki satışının başvurusunun işyerinde bulunmadığı bir zaman diliminde çalışanı tarafından yapıldığı, dolayısıyla bir yaptırım uygulanacaksa fiilen satışı yapan aleyhine uygulanması gerektiğine ilişkin olduğu belirtilmiştir. Ret gerekçesinin diğer kısmı aşağıdaki şekildedir:

"Somut olayda satışı yapan [C.K.] şahıs satış olgusunu inkar etmeyip, bu doğrultuda düzenlenen polis tutanağının altını imzalamıştır. İsmi geçen şahsın muterizin çalışanı olduğu noktasında herhangi bir çekince yoktur. Bu durum dosya kapsamı ile sabittir. İtiraz edenin işyerinde çalıştığı işçisinin işletmenin faaliyet alanı içinde kalan iş ve işlemlerinden dolayı hukuki sorumluluğu bulunmaktadır. Somut olayda da alkollü içki satışının muterize ait işyerinin faaliyeti kapsamında olduğu açıktır. Ayrıca itiraza konu işlem idari işlem niteliğinde olmakla, bu işlemin cezaların şahsiliği ilkesinin uygulama alanı içerisinde değerlendirilmesi hususu da ayrı bir tartışma konusudur. Dolayısıyla itiraz edenin cezaların şahsiliği ilkesinden hareketle sorumlu tutulamayacağı yönündeki savunmasının kabulü hukuken mümkün değildir.

Bu durumun aksinin kabulü halinde, somut olayda olduğu gibi ruhsat sahibi işletmeci, yasadık satışı çalışanına/yakınına yaptıracak ve bu eylem 4250 sayılı kanuna aykırılık teşkil etse bile hiçbir şekilde cezalandırılmayacaktır. (...) 2018/3419 D. İş sayılı kararında açıklanan gerekçeye dayanılan delillere ve hukuksal sebeplere nazaran yerinde bulunmayan itirazın reddine karar verilmesi gerekmiştir."

16. Nihai karar başvurusuya 12/10/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 9/11/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'nun 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile yeniden düzenlenen 6. maddesinin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesi şöyledir:

"Alkollü içkiler, 22:00 ila 06:00 saatleri arasında perakende olarak satılamaz."

19. 4250 sayılı Kanun'un 6487 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile yeniden düzenlenen 7. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi şöyledir:

"Bu Kanunun 6 ncı maddesinin;

...

e) Beşinci fıkrasındaki yasaklara aykırı hareket edenlere, 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 8 inci maddesinin beşinci fıkrasının (k) bendinde öngörülen,

idari para cezası verilir."

20. 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamülleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“... ”

Tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler piyasasında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından gerekli izinleri alarak veya almadan mal veya hizmet üreten, işleyen, ihraç veya ithal eden, pazarlayan, alan veya satan gerçek ve tüzel kişilere aşağıda yazılı idarî yaptırımlar uygulanır:

...

k) Tütün mamulleri veya alkollü içkilerin tüketicilere satışını; internet, televizyon, faks ve telefon gibi elektronik ticaret araçları ya da posta ile sipariş yöntemi kullanarak yapmak üzere satış sistemi kuran veya faaliyette bulunanlara yirmibin Yeni Türk Lirasından yüzbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (Ek ikinci cümle: 13/2/2011-6111/175 md.) Satışın internet ortamında yapılması halinde, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda öngörülen usullere göre erişimin engellenmesine karar verilir ve bu karar hakkında da anılan Kanun hükümleri uygulanır."

21. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi şöyledir:

"Gerçek kişiye ait bir işte çalışan kişinin bu faaliyeti çerçevesinde işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı, iş sahibi kişi hakkında da idarî yaptırım uygulanabilir."

22. 5326 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İdarî para cezası, maktu veya nispi olabilir.

(2) İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.

...

(7) İdarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idarî para cezasının hesabında bir Türk Lirasının kusura dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idarî para cezaları açısından uygulanmaz."

23. Anayasa Mahkemesinin 4/12/2015 tarihli ve 29552 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/11/2015 tarihli ve E.2015/50, K.2015/107 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

4. Kanun'un 8. maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendinde, 4733 sayılı Kanun veya ilgili mevzuat gereğince Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından istenilen ticari faaliyetlerini gösterir satış veya faaliyet raporlarını veya bilgi, belge ve numuneleri yazılı uyarıya rağmen belirlenen süre içinde vermeyenlere, yanlış veya yanıltıcı bilgi veya belge verenlere, gerekli tesis ve yerleri incelemeye açmayanlara ellibin Yeni Türk Lirasından ikiyüzellibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verileceği hüküm altına alınmış olup '...ellibin Yeni Türk Lirasından ikiyüzellibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.' ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

6. Hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi kabahatler hukuku açısından da Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, yaptırımın ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerinin, kusurluluğu azaltan ya da ortadan kaldıran sebeplerin belirlenmesi gibi konularda kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir.

7. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin önkoşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir. Bu bakımdan, kanun metinlerinin, bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olması ve buna bağlı olarak, uygulanması öncesinde muhtemel etki ve sonuçlarının yeterli derecede öngörülebilir olması gereklidir.

8. İtiraz konusu kuralın da yer aldığı 4733 sayılı Kanun'un 8. maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendinde, hangi eylemlerin idari para cezasını gerektirdiği ve uygulanacak para cezasının alt ve üst sınırı açıkça gösterilmiştir. Anılan kuralda gösterilen kabahatlerin işlenmesi durumunda verilecek para cezasının miktarı öngörülebilir olup kuralda herhangi bir belirsizlik söz konusu değildir.

9. İdarelerin, kanunlarla verilen görevleri yerine getirirken alacağı kararların, her türlü olay ve olgu göz önünde bulundurularak önceden hukuk kurallarıyla belirlenmesi mümkün olmadığı gibi kamu hizmetlerinin ve toplumsal ihtiyaçların değişkenliği dikkate alındığında uygun bir yöntem de değildir. Bu nedenle, idarelerin karşılaştıkları farklı durumlar karşısında en uygun çözümü üretebilmeleri için takdir yetkisiyle donatılmaları zorunludur. Takdir yetkisinin amacı, idareye farklı çözümler arasından uygun ve yerinde olanı seçme serbestisi tanımaktır.

10. İtiraz konusu kuralda yer alan idari para cezasının verilmesini gerektiren eylemler kabahat niteliğindedir. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesinde, kabahat karşılığında idari para cezası uygulanırken hangi ölçütlerin esas alınacağı gösterilmiştir. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasına göre, idarî para cezasının, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle belirlendiği durumlarda, idarî para cezasının miktarı tespit edilirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulacaktır. Kabahatler Kanunu'nda öngörülen ölçütler gözetilerek uygulanacak olan itiraz konusu kuralın belirsizliği ve öngörülemezliğinden söz edilemeyeceğinden, kuralda hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

11. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin 13.11.2014 tarihli ve E.2013/95, K.2014/176 sayılı kararında vurgulandığı üzere idareye alt ve üst sınırlar arasında para cezasını belirleme konusunda takdir yetkisi tanınması, idarenin 'keyfi' olarak hareket edebileceği anlamına gelmemektedir. İdareye tanınan takdir yetkisinin, somut olayın özellikleri, eylemin ağırlığı, oluşan zararın büyüklüğü gibi durumlar göz önünde bulundurularak kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılması ve işlenen fiil ile tayin edilecek ceza arasında adil bir dengenin gözetilmesi, idarece cezanın alt sınırının üzerine çıkıldığında bunun nedenlerinin ortaya konulması ve gerekçelerinin açıklanması zorunludur. Belirtilen hususların, söz konusu para cezalarına karşı açılacak davalarda yargı yerlerinde gözetileceği de tabiidir.

12. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

..."

24. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 8/1/2018 tarihli ve E.2017/13858, K.2018/119 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Dosya kapsamına göre, kabahatli hakkındaki idari para cezasına dayanak teşkil eden 04/11/2016 tarihli tutanak altında gerek kabahatlinin gerekse olay saatinde işyerinde bulunan ortağı [F.A.nın] imzasının bulunmadığı gibi [F.A.nın] imzadan imtina ettiğinin de belirtilmediği, tanık olarak ifadesine başvurulmuş [K.Ö.nün] aldığı biralari başka bir işletmeden almasını müteakip kabahatlinin işletmesine çerez almak için geldiğini, kabahatlinin işletmesinden içki satın almadığını beyan ettiği, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/2. maddesinde yer alan '(2) İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.' şeklindeki hüküm ile 04/11/2016 tarihli tutanak haricinde

kabahatlinin perakende alkollü içki satışı yapılamayan zaman diliminde alkollü içki satışında bulunduğu ilişkin başkaca bir delinin bulunmaması ve kabahatlinin 2015 yılı gelir vergisine tabi kazancının 5.599,19 Türk lirası olması da dikkate alındığında, işlendiği iddia olunan kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurularak verilen idari para cezasının hakkaniyete uygun olmadığı gözetilmeksizin, itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü;

4250 sayılı kanunun 6/f fıkrası ve 7/1-e bendine göre kabahatlinin 4733 sayılı Kanunun 8/5-k bendi gereğince idari yaptırım cezası verilmesi gerektiği ancak vergi usul kanunu tebliğine göre misli artırım uygulanmasının olmadığı ve idari para cezasının al sınırın 20.000 TL, üst sınırının ise 100.000 TL olduğu buna göre idari para cezasının takdir gerekirken yazılı şekilde karar verildiği anlaşılmakla;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği bu yönden yerinde görüldüğünden, İzmir 6. Sulh Ceza Hakimliğinin 20.06.2017 gün ve 2017/3181 değişik iş sayılı kararının CMK.nun 309/4-a maddesi uyarınca BOZULMASINA, müteakip işlemlerin mahallinde yapılmasına 08.01.2018 günü oybirliğiyle karar verildi."

B. Uluslararası Hukuk

25. Uluslararası hukuk için bkz. *Ahmet Altuntaş ve diğerleri* [GK], B. No: 2015/19616, 17/5/2018, §§ 18-22; *Taner Koyuncu*, B. No: 2015/11678, 24/5/2018, §§ 14-17.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 20/10/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu; içkilerin perakende olarak satılmasının yasak olduğu saatlerde kendisi işyerinde değilken elinde birayla işyerine gelen bir kişiye çalışanı tarafından çerez satıldığını, işyerine gelen polislerce içki satıldığı gerekçesiyle tutulan tutanağın çalışanına da imzalatırıldığını belirtmiştir. Başvurucu, kendisinin herhangi bir satış gerçekleştirmemesi nedeniyle suçların ve cezaların kanuniliği ile cezaların şahsiliği ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Bakanlık görüşünde 4250 sayılı Kanun'un yaptırım uygulanacak kişileri "*filen satış yapan kişiler*" ile sınırlamadığı, somut olayda tespit edilen satış üzerine tutulan tutanağın başvurucunun işyerinde çalışan C.K. tarafından da imzalandığı, dolayısıyla satış işleminin gerçekleştiği yönünde bir itirazın da söz konusu olmadığı bildirilmiştir. Bu doğrultuda Bakanlık, bir işletme sahibinin işletmesinde çalışan kişilerin işletmenin faaliyet alanında kalan iş ve işlemlerinden hukuki olarak sorumlu olacağına vurgu yapmıştır.

B. Değerlendirme

29. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

30. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan özel güvence hükmü şöyledir:

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafı tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile ilgili olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun özü, salt işyeri sahibi olduğu gerekçesiyle kabahat eyleminden sorumlu tutulmaya ilişkindir. Dolayısıyla başvuru iddialarının masumiyet karinesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18). Başvurucuların ihlal iddiasına konu olan masumiyet karinesi; Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü, Sözleşme'nin ise 6. maddesinin (2) numaralı fıkralarında düzenlenmektedir.

33. Diğer taraftan Sözleşme'nin 6. maddesinde, adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyumsuzlukların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (*Onurhan Solmaz*, §§ 23, 24). Anayasa Mahkemesi, daha önce kabahat eylemleri nedeniyle uygulanan idari yaptırımlara ilişkin uyumsuzlukların da *suç isnadına ilişkin uyumsuzluklar* kapsamında Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı içinde yer aldığına karar vermiştir (*Remzi Durmaz*, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 26).

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

35. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında *“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.”* şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile *adil yargılanma* hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil

yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber Anayasa'nın suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılmayacağına dair 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (*Adem Hüseyinoğlu*, B. No: 2014/3954, 15/2/2017, § 33).

36. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti *asıl* olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez (*Kürşat Eyol*, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

37. Masumiyet karinesi kapsamında yer alan ve iddia edenin iddiasını ispatla yükümlü olması kuralı, Anayasa'nın 38. maddesinin gerekçesinde de açıkça ifade edilmiştir. Bununla birlikte genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiili varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yer değiştirmesi masumiyet karinesine aykırılık taşımaz (AYM, E.2013/38, K.2014/58, 27/3/2014). Ancak suç isnadını içeren karinenin aksinin başvuru tarafından yargılama sırasında ispat edilebilmesinin mümkün olması, hâkimin de bu yönde ileri sürülen iddiaları inceleyip kararını buna göre verebilmesi, bir başka ifadeyle karinelerin kişiyi otomatik olarak *suçlu* hâline getirmemesi gerekir. Karineler, masumiyet karinesini ihlal eder boyuta ulaşmamalı ve suç isnadı altındaki kişi savunma imkânlarından yararlandırılmalıdır (*Adem Hüseyinoğlu*, § 36).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

38. Somut olayda başvuru kişinin işlettiği büfeden olay günü saat 22.00'den sonra içki satışı yapıldığı kolluk görevlilerince tespit edilmiş ve bu tespit üzerine başvurucuya Genel Müdürlük tarafından ilgili Kanun hükümleri uyarınca 36.768 TL tutarında idari para cezası verilmiştir.

39. Olayda idari ve yargısal makamlar, özellikle kolluk görevlilerince düzenlenen resmî bir belge niteliğindeki tutanağı esas alarak başvuru kişinin söz konusu kabahati işlediği kanaatine varmıştır. Bu tutanakta bir kişinin gece vakti içki satın aldığı görüldüğü tespitine yer verilmiş olup tutanak bu kişi tarafından da imzalanmıştır.

40. Başvuruya konu olaydaki kabahatin oluşması için perakende olarak satılmasının yasak olduğu saatlerde içkilerin satılması gerekir (bkz. §§ 18-22). Somut olayda Genel Müdürlük, başvurucuya (gerçek kişiye) ait işyerinde çalışan kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmiş bulunan kabahatten dolayı iş sahibi kişi hakkında da idari yaptırım uygulamıştır. Derece mahkemeleri de başvuru kişinin işyerinde çalıştırdığı işçisinin işletmenin faaliyet alanı içinde kalan iş ve işlemlerinden dolayı hukuki sorumluluğunun bulunduğuna vurgu yapmıştır. Diğer bir ifadeyle başvuru otomatik olarak *kabahatli* hâline getirilmemiştir.

41. Başvurucunun bu idari para cezasına karşı savunma yapamadığına veya itirazını etkin bir biçimde ortaya koyamadığına dair bir şikâyetinin bulunmadığı görülmektedir. Başvurucu ayrıca bir tanık bildirip de Hâkimlik tarafından dinlenilmediği yönünde bir şikâyette ileri sürmemiştir. Öte yandan başvurucunun, çalışanın içki satışını kendisinin bilgisi dışında ve aksi talimatlarına rağmen yaptığına dair bir beyanı da bulunmamaktadır. Buna göre başvurucu, işletmesinin faaliyet alanıyla ilgili olarak kendisine yüklenen sorumluluğun kendi gücünü ve imkânlarını aştığını veya gücünü ve imkânlarını kullandığı hâlde ortaya çıkan sonucu önleyemediğini gösterememiştir.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/10/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ